

TÄVLING!
Statistikbingo
 Vad berättar siffrorna? Vinn pengar till klassresan

Varje bingo-ruta har en rubrik: den handlar om ett ämne.
 Sök upp ämnet på ÅSUB:s webbplats och välj en siffra ur statistiken.
 Skriv siffran i cirkeln och svare på frågorna i rutan. VAD berättar siffran handlar om?
 VAR (på vilken platsen, t.ex. Åland eller en kommun)? NÄR (vilket år gäller statistiken)?

1. Kolla rubriken. Det handlar om...
 2. SIFFRAN ni vill...
 3. VAR berättar siffran: (hur mycket av vad?)
 4. NÄR? (På hela Åland eller i en kommun?)
 5. NÄR? (Vilket år? 1800-tal? 2010? 2019?)

EXEMPEL
 väder
 2137
 Solstjärne
 Åland
 2020
 www.asub.ax

Bland alla grupper som fyllt i alla nio rutor lottas tre vinnare: tre grupper vinner 100 euro till klasskassa.

NAMN: _____
 KLASS: _____ SKOLA: _____
 HÄR ÅSUB PUBLICERA DELAR AV BIDRAGET PÅ WEBBEN (OM ÅR NÅNÅ ELEV ER NAMN)? JA / NEJ LÄRARE: _____

Är ni super-svabba på siffror? En fröling entre uppgett medan ni väntar. (Hör med i tävlingen!)

din kommun
 turister
 arbetslöshet

ÅLAND 100
 ÅSUB

HITTA EN SIFFRA OM...! STATISTIKBINGO FRÅN ÅSUB

Lärarhandledning

Hej lärare!

Välkommen att delta med din klass i ÅSUB:s statistikbingotävling för åk 5-6 (eller en annan klass som kan ha glädje av det här materialet). Tanken med tävlingen är att visa eleverna vad statistik är, att presentera ÅSUB och att hjälpa eleverna hitta till vår webbplats och all kunskap om Åland som finns samlad där. Förmågan att hitta och urskilja trovärdiga källor blir allt viktigare i en värld som svämmar över av information. Med den här tävlingen vill vi på ÅSUB också bidra till att öka elevernas medvetenhet om goda källor. Vi tror att bingo tar en eller två lektioner, beroende på genomförande. Innehållsmässigt kan statistikbingo passa ihop med flera skolämnen. Tävlingen pågår under januari och februari 2021 och är en del av uppmärksammandet av Åland 100.

MATERIALET BESTÅR AV TVÅ DELAR

- Powerpoint-presentation (där denna handledning även är ditt stödmanus): Vad är statistik, varför behöver vi den, vad är ÅSUB och hur går tävlingen till? Presentationen ligger på vår webbplats, både som Powerpoint och som PDF.
- Statistikbingo: spelplaner för tävlingen (se anvisningar nedan), där eleverna i grupp söker upp information på vår webbplats eller i broschyren *Åland i siffror*.

Material som rör tävlingen hittar ni på www.asub.ax/statistikbingo

TIPS INFÖR LEKTIONEN

- 1) Dela gärna in grupperna redan i början av lektionen.
- 2) Visa Powerpoint-presentationen och ge utrymme för frågor och diskussion.
Håll gärna en lekfull ton så uppgiften känns lättsam fast materialet på webbplatsen egentligen riktar sig till vuxna. Det viktiga är att pröva på!
- 3) Dags för bingo! Varje grupp har en egen spelplan och kan söka information i ÅSUB:s broschyr *Åland i siffror 2021* och på ÅSUB:s webbplats www.asub.ax
 Eleverna kan själva välja vilken rad som känns mest intressant och börja där.
 Att "få en rad" är tänkt att motivera klassen under lektionens gång.
 Det är dock helt ifyllda spelplaner som skickas in till tävlingen.

TÄVLINGSREGLER

- Alla åländska skolor får delta med valfritt antal tävlingsbidrag. Gruppernas storlek och sammansättning bestäms av läraren (kontakta ÅSUB för fler spelplaner, se kontaktuppgifter nedan).
- Om tidsbrist uppstår kan flera grupper samarbeta och slå ihop sina spelplaner till ett gemensamt tävlingsbidrag.
- Varje seriöst ifylld unik spelplan fungerar som en lott (även om allt inte skulle vara alldeles rätt) när vinnarna dras av ÅSUB:s tävlingsgrupp. Tre vinnande grupper får 100 € till klassens klasskassa. ÅSUB står för eventuell lotteriskatt.
- Märk kuvertet med bidragen "Statistikbingo". Tävlingsbidrag skickas till: *Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB), Pb 1187, AX-22111 MARIEHAMN*. Bidrag kan också scannas och mailas till asub@asub.ax
- Era bidrag vill vi ha senast 28.2 2022. Vinnarna meddelas i mitten av mars 2022.

VI VILL GÄRNA HA RESPONS PÅ MATERIALET!

Tanken är att följa upp tävlingen och utveckla materialet för att till exempel nå andra årskurser framöver. Därför vill vi gärna ha respons. Vad är bra, och vad behöver utvecklas? Var det något som eleverna hade svårt att hitta? Något som du som lärare upplevde som oklart? Hjälp oss utforma ett bra utbildningsmaterial! Skicka dina synpunkter fritt formulerat tillsammans med tävlingsbidragen eller i mail direkt till tove.fagerstrom@asub.ax

Powerpointpresentation: stödmanus med sökanvisningar

1. FÖRSTA SIDA

”Hitta en siffra” är en tävling från Ålands statistik och utredningsbyrå. Tävlingen är en del av Ålands 100-årsfirande.

Tanken med tävlingen är att visa eleverna vad statistik är för något, och att visa dem hur man kan söka fram den. Vi vill att eleverna ska veta att ÅSUB (Ålands statistik och utredningsbyrå) existerar och jobbar med att sammanställa egen statistik och fakta om Åland.

I dagens samhälle av ”fake news” och rykten som sprids på sociala medier är det viktigt att öva källkritik och lära sig söka tillförlitlig information.

Statistik är viktigare och mer spännande än de flesta tänker sig. Det mesta går att beskriva med statistik. Statistiken är grunden för att bygga ett bra samhälle för barn och unga att växa upp i.

2. VAD KAN DET HÄR VARA?

Rubriken är en fråga!

Låt barnen gissa och fantisera vad den blå krumeluren kan föreställa.

3. VAD KAN DET HÄR VARA? MED TEXT OCH ILLUSTRATION

Förklara sedan ÅSUB:s logotyp och vad ÅSUB är och gör.

Loggan för ÅSUB, Ålands statistik- och utredningsbyrå kan faktiskt se ut som... varför inte en strand på Åland. Men meningen är att den ska se ut som en graf, ett sätt att visa statistik.

ÅSUB samlar in och visar statistik för Åland.

Statistiken görs här på Åland, på Ålandsvägen i Mariehamn. Att det ska finnas statistik, vad som ska vara med och hur den ska göras, bestäms i en lag. Statistiken om Åland används förstås hemma på Åland. Men ÅSUB skickar också statistik till FN, Norden och Helsingfors och sprider på så sätt kunskap om Åland ut i världen.

4. VAD ÄR STATISTIK?

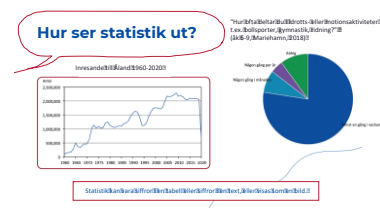
Åland skall vara en bra plats att leva på. Här bor över 30 000 människor. Vi kan inte fråga alla hur de mår och vad de behöver. Istället samlar vi in data (information) om olika saker.

Hur mycket? Hur många? Finns det skillnader mellan olika grupper av människor? Är det annorlunda nu än förut? Varför? Vad vill vi förändra?

Några exempel: Hur många barn föddes förra året? Hur gamla blir vi? Hur bor vi – och var? Vad jobbar folk med? Hur mycket pengar tjänar vi? Hur många turister kommer till Åland? Hur många brott begås på Åland på ett år? Hur många soltimmar har Åland per månad?

Statistik = Livet i siffror (eller vad som helst beskrivet med siffror). Siffrorna hjälper oss beskriva Åland, till exempel människor och deras hälsa, hur mycket mat vi producerar, t ex jordbruk och fiske, eller hur rent eller smutsigt havet är jämfört med förut.

5. HUR SER STATISTIK UT?

Statistik kan vara siffror i en tabell eller siffror i en text. Bilder gör det lättare att förstå vad siffrorna berättar.

Linjediagram – visar hur något förändras över tid. Här visas antalet inresande till Åland 1960-2020.

Turisterna blir fler och fler: kurvan går uppåt. Kring 1995 finns en svacka: dåliga tider + Estonias förlisning. **Men 2020 dyker den ännu mer. Vad hände?**

Cirkeldiagram – visar andelen av något. Här visas hur ofta elever åk 6-9 idrottar på något sätt.

Ju större "tårtbit", desto större andel av gruppen. Vad är vanligast? Var finns du?

6. KAN DU "LÄSA" ÅLDERSPYRAMIDEN?

Stapeldiagram – Ju högre eller längre stapel, desto mer av något.

Röd färg: flickor, kvinnor

Blå färg: pojkar, män

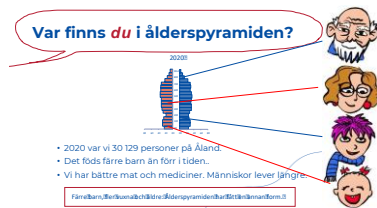
Högst upp: de som är äldre än 90 år.

Längst ner: småbarnen, upp till fyra år.

1830 bodde 13 757 personer på Åland. Allra flest var småbarnen. Människor levde inte lika länge som idag. Både barn och vuxna dog i sjukdomar och olyckor. Arbetet var tungt för kroppen.

(I den här pyramiden finns kanske din mormorsmors farfarsfar...)

7. VAR FINNS DU I ÅLDERSPYRAMIDEN

2020 var vi 30 129 ålänningar! Vi skaffar färre barn.

Vi har bättre mat och mediciner och människor lever längre.

8. VARFÖR ÄR STATISTIK SÅ VIKTIGT?

Statistik handlar om att samla kunskap: livet och världen i siffror.

Och att sedan bearbeta informationen, jämföra och presentera den:

Så här ser det ut på Åland idag!

Kunskapen används för att bygga och utveckla Åland för framtiden.

Statistik är en jätteviktig del i en demokrati! Det finns länder där man inte ens kan räkna människorna. Hur vet man då hur många som bor där?

Hur vet man att valen blir rättvisa? Eller att alla barn får gå i skolan? Vart går de pengar folket betalar i skatt?

Siffrorna är en hjälp för dem som bestämmer: Var behövs säkrare vägar? Vilka ämnen väljer eleverna i högstadiet? Är lönerna rättvisa? Hur mår Östersjön? Siffrorna visar också om vi har gjort rätt saker: Hur går det för eleverna i grundskolan? Blir människor friskare eller sjukare? Blir det färre olyckor med säkrare vägar? Blir havet renare?

Vi kan inte fatta beslut inför framtiden om vi inte vet var vi står nu.

9. VAD ÄR BRA STATISTIK?

En bild på ålderspyramiden 2020 igen. Det föds inte så många barn. Men blir det bra statistik om det skulle finnas en kung som sa så här?

Bra statistik är för det första relevant: Vad är viktigt att veta? Den är också: Noggrann. Lätt att hitta och använda. Tydligt och lätt att förstå. Den ska ha tydliga rubriker så man förstår och kan tolka det man ser.

Bra statistik är opartisk: Den får inte påverkas av utomstående. Bra statistik skyddar uppgifter om enskilda personer, och visar helheten. Källorna ska vara pålitliga.

Statistik kan tolkas fel om man bara visar en del av sanningen.

Exempel:

- Att visa antalet kvinnliga chefer eller brottslingar utan att visa de manliga (de kan verka många om man inte ser att männen är mycket fler).
- Att bara visa en liten bit av en tidsaxel (till exempel när turisterna inte kunde resa till Åland pga coronapandemin 2020: utlyft ur den längre trenden ser kurvan 2020 ut som om det går åt skogen för hela turismen.)

10. NU ÄR DET ER TUR!

Varje dag nås vi av stora mängder information, och det är inte alltid lätt att veta vad som är sant. Därför är det viktigt att veta hur man kan söka fakta i trovärdiga källor.

I den här tävlingen får eleverna öva på det, och kan samtidigt vinna pengar till klasskassan. Så här går det till:

Varje bingoruta handlar om ett ämne. Sök upp ämnet på ÅSUB:s webbplats eller i broschyren **Åland i siffror** och välj en siffra ur statistiken. Fyll i rutan. Ifyllda spelplaner skickas till ÅSUB. Tre vinnare får 100 euro till klasskassan.

11. HITTA EN SIFFRA OM...

Vad berättar siffrorna?

- 1) Kolla **rubriken!** Varje bingoruta handlar om ett ämne. Sök upp ämnet på **www.asub.ax** eller i t ex en kommun?
- 2) Skriv **SIFFRAN** i cirkeln och fyll sedan i:
- 3) **VAD** handlar siffran om (t.ex. barn i skolan, utlånade böcker)?
- 4) **VAR?** Vilken är **platsen** (t.ex. Åland eller en kommun)?
- 5) **NÄR?** eller **vilket årtal** gäller statistiken?

1. **Kolla rubriken.** Det handlar om... **EXEMPEL**
 2. **SIFFRAN** ni valt
 3. **VAD** berättar siffran: (Hur mycket av vad?)
 4. **VAR?** (På hela Åland eller i t ex en kommun?)
 5. **NÄR?** (Vilket år? 1800-tal? 2010? 2019?)
- www.asub.ax**

12-16. SÖK EFTER SIFFROR PÅ FEM OLIKA SÄTT:

Sök efter siffror på www.asub.ax

- 1) Gå in på startsidan [Hem](#)

Sök upp knappen **VANLIGA FRÅGOR OM ÅLAND**

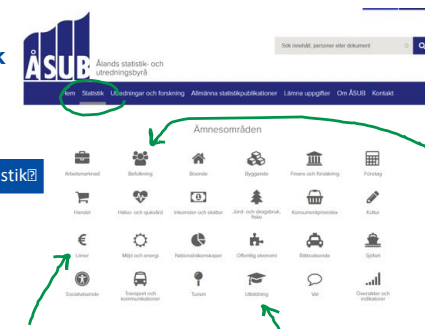
(Exempel: Hur många bor det på Åland? Hur många bilar finns det på Åland?)

Sök efter siffror på www.asub.ax/sv/statistik

- 2) På startsidan kan du också klicka på [Statistik](#)

Då kommer du till en sida med **symboler**.

Varje symbol är ett ämne som du kan klicka på.

LÖNER

UTBILDNING

BARN
av
Befolkning

$$\frac{1}{2} = 0,5 = 50\%$$

$$(1) = 100\%$$

Sök efter siffror på www.asub.ax

ÅSUB Ålands statistik- och utredningsbyrå

Sök innehåll, personer eller dokument

Hem Statistik Utredningar och forskning Allmänna statistikpublikationer Lämna uppgifter Om ÅSUB Kontakt

Fakta och samhällsanalys från Ålands officiella statistikmyndighet

3) På startsidan **Hem** finns rutan **HITTA FAKTA A-O**

Exempel:
B -> Brott
G -> Grundskola

PSST! KANSKE LÄTTASTE SÄTTET ATT ÖKA TRÄFF WEBBPLATSEN

Sök efter siffror på www.asub.ax

ÅSUB Ålands statistik- och utredningsbyrå

Sök innehåll, personer eller dokument

Hem Statistik Utredningar och forskning Allmänna statistikpublikationer Lämna uppgifter Om ÅSUB Kontakt

Fakta och samhällsanalys från Ålands officiella statistikmyndighet

4) Längst ner till höger på startsidan **Hem** hittar du **Temaområden - information från olika ämnesområden**

Exempel:
Hållbar utveckling
Åland i världen

Temaområden - information från olika ämnesområden

- Årsmålsövervakning, prognoser och utvecklingsbehov
- Ekonomisk utveckling och välfärd
- Hållbar utveckling
- Arbete och löner
- Demografi och befolkning
- Åland i världen

Sök efter siffror...i lilla boken Åland i siffror

5) Du kan också söka efter siffror i den här lilla "boken" om Åland. Den ges ut varje år.

Här hittar du till exempel:

- Hur bor folk?
- Löner
- Jordbruk
- Turism
- Bilar och vägar
- Arbete och arbetslöshet
- Naturskyddsområden
- 10 vanligaste efternamnen

Fler böcker kan skrivas ut från ÅSUBS webbplats. Se Hem, Allmänna statistikpublikationer.

17. MER SÖKTIPS

ÅSUB Ålands statistik- och utredningsbyrå
Hem Statistik Utredningar och Söktips!

Grundskola

- Sök via Statistik: Utbildning
- Sök via Hem: Hitta fakta: Å-Ö: Som: Grundskola

Människor födda i olika länder

- Sök via Statistik: Ämnesområden: Befolkning
- Sök via Hem: Vanliga frågor om Åland

Månadslön

- Sök via Statistik: Ämnesområden: Löner
- Kolla Åland siffror

Fordon

- Sök via Hem: Vanliga frågor om Åland
- Sök via Statistik: Ämnesområden: Transport och kommunikationer

Barn

- Sök via Hem: Hitta fakta: Å-Ö: Som: Barn
- Sök via Statistik: Ämnesområden: Befolkning
- Kolla Åland siffror

Brott

- Sök via Hem: Hitta fakta: A-Ö: Som: Brott
- Titta Åland siffror: Vad står det om rättsväsendet?

Hållbar utveckling

- Sök via Hem: Temaområden: Hållbar utveckling
- Sök via Statistik: Ämnesområden: Miljö och energi

Böcker

- Sök via Statistik: Ämnesområden: Kultur
- Kolla Åland siffror

Bostäder

- Sök via Statistik: Ämnesområden: Boende
- Sök via Hem: Vanliga frågor om Åland

www.asub.ax

18. LYCKA TILL!

Tävlingsregler, adress och annat som behövs finns på sid 1-2 av denna Lärarhandledning. Glöm inte att vi gärna vill ha feedback på materialet!

Materialet på ÅSUBs webbplats är tänkt för vuxna och det kan verka knepigt att "hitta in" i materialet. Men där finns massor av intressant kunskap som kan komma till nytta i andra skoluppgifter. Det viktiga är att utforska och pröva på. Använd gärna den lilla "boken" *Åland i siffror* som komplement till webbplatsen www.asub.ax

Alla sätt att söka som beskrivits ovan behöver inte användas, men visar att det finns olika sökvägar och att man kan tänka på olika sätt och ändå hitta fram.